

[This question paper contains 7 printed pages]

Your Roll No. :

Sl. No. of Q. Paper : **7000** **I**

Unique Paper Code : 2132203601

Name of the Paper : Sanskrit Literature :
katha-kavya, DSC

Name of the Course : **B. A. (P) with sanskrit,
NEP UGCF 2022**

Semester : VI

Time : 3 Hours

Maximum Marks : 90

Instructions for Candidates :

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश :

- (a) Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.

इस प्रश्न-पत्र के प्राप्त होने पर तुरंत शीर्ष पर अपना रोल नंबर लिखें।

- (b) Answer may be written either in **Sanskrit** or in **English** or in **Hindi**; but the same medium should be used throughout the paper.

इस प्रश्न-पत्र का उत्तर संस्कृत या अंग्रेजी या हिंदी किसी एक भाषा में दीजिए, लेकिन सभी उत्तर एक ही भाषा में होने चाहिए।

P.T.O.

(c) **All** questions are compulsory.

सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

1. Translate any **three** of the following paragraphs/
stanzas :

3×6=18

निम्नलिखित में से किन्हीं **तीन** गद्यांशों/पद्यों का अनुवाद
कीजिए :

गगनमिव नष्टतारं शुष्कमिव सरः श्मशानमिव रौद्रम् ।

प्रियदर्शनमपि रूक्षं भवति गृहं धनविहीनस्य ।

अथवा

OR

जीर्यन्ते जीर्यतः केशादन्ता जीर्यन्ति जीर्यतः ।

चक्षु श्रोते च जीर्यते एका तृष्णा तरुणायते ॥

अथवा

OR

शूरः सुरूपः सुभगश्च बाग्मी शस्त्राणि विदाङ्करोतु ।

अर्थ बिना नैव यशश्च मानं प्राप्नोति मर्त्योऽत्र मनुष्यलोके ॥

अथवा

OR

अहमेकदा दक्षिणारण्ये चरन्नपश्यम् । एको वृद्धव्याघ्रः स्नातः
कुशहस्तः सरस्तीरे ब्रूते 'भो भेपन्थाः । इदं सुवर्णकङ्कणं
गृह्यताम्' । ततो लोभाकृष्टेन केनचित् पान्थेनालोचितम् —
भाग्येनैतत्सम्भवति । किंत्वस्मिन्नात्म सन्देहे प्रवृत्तिर्न विधेया ।

अथवा

OR

कस्मिंश्चिदधिष्ठाने चत्वारो ब्राह्मणपुत्राः परस्परं मित्रभावमुपगता
वसन्ति स्म । तेषां त्रयः शास्त्रपारङ्गताः परन्तु बुद्धिरहिताः ।
एकस्तु बुद्धिमान्, केवलं शास्त्रपराङ्मुखः । अथ तैः
कदाचिन्मित्रैर्मन्त्रितं — “को गुणो विद्याया येन देशाऽन्तरं
गत्वा भूपतीन् परितोष्याऽर्थोपार्जना न क्रियते । तत्पूर्वदेशंगच्छामः ।

अथवा

OR

मण्डूक आह — “भद्रौ ! मम तावदेकैव बुद्धिः पलायनपरा ।
तदहमन्यं जलाऽऽशयमद्यैव सभार्यो यास्यामि” । एवमुक्त्वा स
मण्डूको रात्रावेवाऽन्यजलाऽऽशयं गतः । धीवरैरपि प्रभाते आगत्य
जघन्यमध्यमोत्तमजलचरा, मत्स्यकूर्ममण्डूककर्कटादयो गृहीताः । तावपि
शतबुद्धिसहस्रबुद्धी सभार्यो पलायमानौ चिरमात्मानं गतिविशेष
विज्ञानैः कुटिलचारेण रक्षन्तौ, जाले पतितौ, व्यापादितौ च ।

2. Explain any **two** of the following paragraphs/
Verses with reference to context : $2 \times 9 = 18$

निम्नलिखित में से किन्हीं दो गद्यांशों/पद्यों की सप्रसंग व्याख्या कीजिए :

तदत्र सरसि स्नात्वा सुवर्णकण्डूकणं गृहाण ।' ततो यावदसौ तद्वचः - प्रतीतो लोभात्सरः स्नातुं प्रविशति तावन्महापङ्के निमग्नः पलायितुमक्षमः । पङ्के पतितं दृष्ट्वा व्याघ्रोऽवदत् - 'अहह, महापपतितोऽसि । अतस्त्वामहमुत्थापयामि ।' इत्युक्त्वा शैनः शनैरुपगम्य तेन व्याघ्रेण धृतः, स पान्थोऽचिन्तयत् -

अथवा

OR

“तत्कथं भगिनी सुत ! मामनभिज्ञं वदन्निवारयसि ?” शृगाल आह - “माम ! यद्येवं तदहं तावद् वृतेः द्वारस्थितः क्षेत्रपालमवलोकयामि । त्वं पुनः स्वेच्छया गीतं कुरु ।” तथाऽनुष्ठिते रासभरटनमाकर्ण्य क्षेत्रपः क्रोधादन्तान्धर्षयन्प्रधावितः । यावद्रासभो दृष्टस्तावल्लगुडप्रहारैस्तथा हतो यथा प्रताडितो भूपृष्ठे पतितः । ततश्च साच्छिद्रमुलूखालं गणद्ध्वा क्षेत्रपालः प्रसुप्तः ।

अथवा

OR

लोभात्क्रोधः प्रभवति लोभात्कामः प्रजायते ।
लोभान्मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्यकारमण् ॥

अथवा

OR

कुपुत्रोऽपि भवपुंसा हृदयाऽनन्दकारकः ।

दुर्विनीतः कुरूपोऽपि मूर्खेऽपि व्यसनी, खलः ॥

3. Explain any **one** of the following verses in Sanskrit : 9

निम्नलिखित में से किसी **एक** पद्य की संस्कृत में सप्रसंग व्याख्या कीजिए :

अयं निजः परो वेति गणना लघुचेतसाम् ।

उदारचरितानान्तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥

अथवा

OR

अतिलोभो न कर्तव्यो लोभं नैव परित्यजेत् ।

अतिलोभाऽभिभूतस्य चक्रं भ्रमति मस्तके ॥

4. Answer any **two** of the following questions :

2×18=36

निम्नलिखित में से किन्हीं **दो** प्रश्नों के उत्तर दीजिए :

Write an essay on Tradition of KATHA-KAVYA in Sanskrit literature.

संस्कृत साहित्य में कथा काव्य परम्परा पर निबन्ध लिखिए ।

अथवा

OR

Explain the origin and development of KATHA – KAVYA.

कथा काव्य के उद्भव एवं विकास का वर्णन कीजिए ।

अथवा

OR

Write the summary of kshapnak Katha with its Teaching.

क्षपणक कथा का सार शिक्षा सहित लिखिए ।

अथवा

OR

Write the summary of Brahmani Nakul Katha with its Teaching.

ब्राह्मणी नकुल कथा का सार शिक्षा सहित लिखिए ।

5. Write short notes on any **two** of the following:

2×4.5=9

निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए :

(i) Vetalpanchavimshika

बेतालपञ्चविंशतिका

- (ii) Hitopadesh
हितोपदेश
- (iii) Purushparikasha
पुरुषपरीक्षा
- (iv) Kathasaritsagar
कथासरित्सागर
- (v) Simhashandwatinshka
सिंहासनद्वात्रिंशिका
